

ประโยค ป.ธ. ๓
ปัญหาและเฉลย บาลีไวยากรณ์
สอบ วันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๔

-
๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้
- ก. อักษรวิธี ว่าด้วย..... ๗
- ข. สมัญญาภิธาน แสดงชื่ออักษร ที่เป็น.....และ.....
พร้อมทั้งฐานกรณ์ ๗
- ค. เอ เกิดใน ๒ ฐาน คือ คอและเพดาน เรียกว่า..... ๗
- ฃ. พยัญชนะที่มีเสียงก้อง เรียกว่า..... ๗
๑. ได้เติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้
- ก. อักษรวิธี ว่าด้วย อักษร ๗
- ข. สมัญญาภิธาน แสดงชื่ออักษร ที่เป็น สระ และ พยัญชนะ พร้อมทั้งฐานกรณ์ ๗
- ค. เอ เกิดใน ๒ ฐาน คือ คอและเพดาน เรียกว่า กณฺดาสุโข ๗
- ฃ. พยัญชนะที่มีเสียงก้อง เรียกว่า โฆสะ ๗
๒. ในพยัญชนะสนธิ ได้สนธิกิริโยปกรณ์เท่าไร อะไรบ้าง ๗ นาโคว ตัดต่ออย่างไร ๗
๒. ในพยัญชนะสนธิ ได้สนธิกิริโยปกรณ์ ๕ คือ โลโป ๑ อาเทโส ๑ อากโม ๑ ปกติ ๑ สณฺโฆโค ๑ ๗ นาโคว ตัดเป็น นาโค-อิว ถ้าสระ ๒ ตัว (คือ สระหน้า และ สระหลัง) มีรูปไม่เสมอกันลบสระเบื้องปลายบ้างก็ได้ ในที่นี้ลบสระ อิ ที่ศัพท์ อิว เสีย ต่อเป็น นาโคว ๗
๓. คำว่า “โน” เป็นศัพท์อะไรในไวยากรณ์ แปลว่าอะไร เมื่อเห็นหนังสือที่ท่านแต่งไว้ จะทราบได้อย่างไรว่า เป็นศัพท์ชนิดไหน จงยกตัวอย่างมาดู ๗
๓. คำว่า “โน” เป็นนิบาตบอกปฏิเสธ แปลว่า “ไม่” อย่างหนึ่ง อีกอย่างหนึ่ง เป็นศัพท์นาม ซึ่งศัพท์เต็ม คือ อมห ศัพท์ แปลว่า “เรา” ๗
- ทราบได้ดังนี้ คือ ศัพท์ว่า “โน” นั้น ถ้าเรียงไว้หน้าประโยค ฟังทราบว่า เป็นนิบาตบอกปฏิเสธ อ. วุฑฺฒิเยว ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ปาฎิกงฺขา, โน ปริหานิ ๗ แต่ถ้ามีได้ เรียงไว้หน้าประโยค ฟังทราบว่า เป็นศัพท์นามอ. สตุถาริ ใน ภาณเต ทสฺเสต ๗
๔. กิริยาอาชยาด และกิริยาภิกตัก์ ประกอบด้วยเครื่องปรุงอะไรบ้าง ๗ จงแก้คำที่เห็นว่าผิด ให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ ในประโยคต่อไปนี้
- ก. อชฺช ภควา เทวทฺโต สงฺฆิ ภิชฺชิสฺสติ ๗
- ข. มหาชโน อชฺชฌายีสฺสุ ๗
- ค. สา ตุมเหหิ ทิฏฺฐมฺมสฺเสว ภาคี อสฺสนฺติ ปตฺถนํ อกาลิ ๗
๔. กิริยาอาชยาด ประกอบด้วย วิภตฺติ กาล บท วจนะ บุรุษ ชาติวาจก ปัจจัย

ส่วนกิริยาภักตักก็ประกอบด้วย วิภัติ วิภังคะ กาล ชาติวาทก ปัจจัย เหมือน
 อาชยัต ต่างแต่ไม่มีบและบุรุษเท่านั้น ฯ แก่คำที่เห็นว่าผิดให้ถูกตามหลักไวยากรณ์
 ดังนี้

ก. อชช ภควา เทวตโต สงฆ์ **ภินทิสฺสตี** ฯ

ข. มหาชน **อชฺชฌายี** หรือ มหาชนา **อชฺชฌายีสุ** ฯ

ค. สา ตุมเหหิ **ทิกฺขมฺมสฺเสว ภาคินี** อสฺสนฺติ ปตฺถนํ อกาลิ หรือ โส ตุมเหหิ
ทิกฺขมฺมสฺเสว ภาคี อสฺสนฺติ ปตฺถนํ อกาลิ ฯ

๕. จงตอบคำถามต่อไปนี้มาดู

ก. นิสิตน – ในคำว่า “นิสิตนญฺจานน” และ สุวิญญเยย ในประโยคว่า “สุวิญญเยยฺย
 กตฺวา ฐมฺมํ กเถสิ” ลงปัจจัยอะไร และเป็นรูป สาธานะอะไร จงตั้งวิเคราะห์มาดู ฯ

ข. ปสฺสนฺตี, สนฺโต, อารุญฺห ลงปัจจัยอะไร บอกกาลอะไร ฯ

๕. ได้ตอบคำถามนั้น ดังนี้

ก. นิสิตน ลง ยุ ปัจจัย เป็นกัตตุรูป อธิกรณสาธนะ

วิ. นิสิตนฺตี หรือ นิสิตตี เอตถาติ นิสิตนํ (จานน)

สุวิญญเยยฺย ลง ญฺย ปัจจัย เป็น กัมมรูป กัมมสาธนะ

วิ. สุเขน วิชาเนตฺตพฺโพ หรือ วิญญาตพฺโพติ สุวิญญเยยฺโย (ธมโม)

ข. ปสฺสนฺตี ลง อนฺต ปัจจัย เป็นอิตถิลิงค์ ลง อี เป็น ปสฺสนฺตีบอกปัจจุบันกาล ฯ
 สนฺโต ลง ต ปัจจัย (สม-ต ชาติ มี ม เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง ต เป็น ฺต
 แล้ว ลบที่สุดธาตุ) เป็น สนฺโต บอก

อดีตกาล ฯ อีกอย่างหนึ่ง ลง อนฺต ปัจจัย (อส-อนฺต ลบต้นธาตุ) เป็น สนฺโต
 บอกปัจจุบันกาล ฯ

อารุญฺห ลง ตฺวา ปัจจัย (อา-รฺห-ตฺวา อุปสัคอยู่หน้า แปลง ตฺวา เป็น ฺย
 แล้วแปลง ฺย กับที่สุดธาตุ เป็น ฺยห) เป็น อารุญฺห บอกอดีตกาล ฯ

๖. กตปฏิสฺนถาโร (ราชา), ปฏฺยตฺตภตฺตาทินี ในประโยคว่า “อิมสฺมี นคเร กปณฺทฺธิกาทีนํ
 ปฏฺยตฺตภตฺตาทินี อตฺถิ” เป็นสมาสอะไร จงตั้งวิเคราะห์มาดู ฯ

๖. กตปฏิสฺนถาโร (ราชา) เป็น จตุตถิตุลยาศิกรณพหุพพิหิสมาส

วิ. กโต ปฏิสฺนถาโร ยสฺส โส กตปฏิสฺนถาโร (ราชา) หรือ กโต ปฏิสฺนถาโร
 เยน โส กตปฏิสฺนถาโร (ราชา) ตติยัตุลยาศิกรณพหุพพิหิ

ปฏฺยตฺตภตฺตาทินี เป็น วิเสสนบุพพบท กัมมชารยสมาส มีจตุตถิตุลยาศิกรณพหุพพิหิ
 เป็นภายใน ตั้งวิเคราะห์ตามลำดับดังนี้ :-

ฉ. ตฺล. พหุพ. ภตฺตํ อาทิ เยสํ ตานิ ภตฺตาทินี

วิ. บุพพ. กัม. ปฏฺยตฺตตานิ ภตฺตาทินี ปฏฺยตฺตภตฺตาทินี ฯ

๗. ชาตาทิตฺถิตฺติ มีปัจจัยเท่าไร อะไรบ้าง ฯ ราชคหิโก, สุขินี, สามณฺญญํ เป็นตฺถิตฺติไหน
 ลงปัจจัยอะไร จงตั้งวิเคราะห์มาดู ฯ

- ๗. ซาตาทิตฺตํ มีปัจจัย ๓ ตัว คือ อิม อีย กีย ฯ
 ราชคหิโก เป็น ตรตยาธิตฺตํ ลง ฦก ปัจจัย
- วิ. ราชคเห ซาโต ราชคหิโก ฯ
- สุขินิ เป็น ตทฺสสฺสํทิตฺตํ ลง อี ปัจจัย
- วิ. สุขิ อสุสา อตฺถิติ สุขินิ ฯ
- สามณฺณํ เป็น ภาวตฺตํ ลง ฦย ปัจจัย
- วิ. สมณสุส ภาโว สามณฺณํ หรือ สมานสุส ภาโว สามณฺณํ ฯ
